

Підсумовуючи слід зазначити, що в умовах воєнного стану забезпечення безпеки громадян залежить від консолідуючих зусиль не тільки органів і підрозділів Національної поліції України, державних органів влади, органів місцевого самоврядування, громадських інституцій, а й від відповідального ставлення кожного жителя територіальної громади до безпекових питань.

Список використаної літератури:

1. Сердюк О. О., Бугайчук К. Л. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів : монограф. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 360 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 20.05.2023).
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 20.05.2023).

Давидюк В.М.

доктор юридичних наук,

професор кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

ORCID: 0000-0001-8998-1981

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННИМ СХЕМАМ У СФЕРІ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Україна більше року живе в умовах воєнного стану. Одним із ключових напрямків економічного життя нашої держави після початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, є питання ефективного наповнення дохідної частини бюджету, своєчасного та повного надходження валютної виручки від здійснення експортних операцій. Адже саме від цього залежить, як своєчасне та повне виконання соціальних програм так і належне фінансування наших Збройних Сил.

Слід зазначити, що протягом минулого та поточного років експорт сільгосппродукції українськими суб'єктами господарювання є важливим джерелом наповнення державного бюджету. Крім того, валютна виручка, яка заходить в Україну за результатами здійснення таких операцій, відіграє важливу роль у підтримці стабільності курсу національної валюти.

Минулого року саме український бізнес, який продовжив працювати, покрити 50% видатків національного бюджету. Україна експортувала товарів на \$44,1 млрд грн, що склало третину надходжень до бюджету. Про це зазначила Перша віце-прем'єр-міністр України – Міністр економіки України

Юлія Свириденко на Саміті експортерів, який відбувся 16 березня 2023 року [1].

За інформацією Міністерства економіки України, обсяг експорту товарів у вазі склав майже 100 млн тонн (з них 16,3 млн тонн – через зерновий коридор). Серед перших п'яти лідерів по вартості експорту, чотири позиції займають сільськогосподарські культури та продукти їх переробки. Зокрема, перше, друге, четверте та п'яте місце займають відповідно: кукурудза 5,94 млрд., соняшникова олія – 5,46 млрд, пшениця – 2,6 млрд, ріпак – 1,54 млрд [2]. З урахуванням вказаних статистичних даних стає зрозумілим, що в умовах воєнного стану саме забезпечення протидії злочинним схемам у сфері експорту сільгосппродукції повинно бути одним із основних пріоритетів в роботі українських правоохоронних органів.

Слід зазначити, що правоохоронні органи України демонструють певну результативність роботи за даним напрямком. На нашу думку, в даному контексті ключовим органом в правоохоронній системі України є Бюро економічної безпеки, одним із основних завдань якого є саме забезпечення економічної безпеки держави, шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави [3].

Так, відповідно до Звіту про діяльність Бюро економічної безпеки України за 2022 рік, інформаційно-аналітичними підрозділами БЕБ за напрямом ризикових операцій при експорті сільськогосподарської продукції складено 25 аналітичних продуктів та 3 інформаційні документи на загальну суму 10,6 млрд грн, які спрямовані до підрозділів детективів БЕБ [4, с.14].

Є конкретні позитивні приклади роботи нашої правоохоронної системи щодо протидії злочинам в даній галузі економіки держави. Так, на початку року співробітниками БЕБ України, спільно з СБУ у межах розслідування масштабної схеми з ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах при експорті зерна, проведено 30 обшуків у адміністративних приміщеннях Державної митної служби України, Одеської митниці та за місцем проживання службових осіб Держмитслужби. Правоохоронцями встановлено, що у період серпня-вересня 2022 року, підприємці вивезли понад 1 млн тонн зернових сумнівного походження через потужності зернових терміналів в Чорноморському, Південному та Одеському портах. Загальні орієнтовні збитки за 2022 рік, за умови недекларування доходу від згаданих експортних операцій у вигляді несплати податків, оцінюються в 5,2 млрд гривень [5].

Окремо стоїть питання якісного реагування нашої правоохоронної системи спільно з іншими державними інституціями та іноземними правоохоронними органами на непоодинокі факти викрадення та вивезення українського збіжжя, що вчинені представниками країни-агресора на тимчасово окупованих українських землях. Так, за інформацією спеціального представника МЗС України щодо санкційної політики Олексія Макеєва, російські окупанти активно спорожнюють захоплені українські елеватори.

Вкрадене зерно мародери вивозять до Криму і росії, а звідти експортують до країн Близького Сходу [6].

За інформацією українського Уряду, тільки в минулому році (станом на травень) окупанти викрали щонайменше 400-500 тис. тонн зерна на суму понад 100 млн доларів США. Практично всі кораблі, які виходили із зерном з Севастополя, перевозили крадену українську продукцію [7].

З урахуванням важливості питання стабільності експорту сільськогосподарської продукції для наповнення державного бюджету України та підтримання курсу національної валюти в умовах воєнного стану, недопущення протиправних схем та притягнення їх учасників до відповідальності, відшкодування завданих державі збитків, вважаємо, що першочерговими кроками правоохоронних органів спільно з іншими державними інституціями повинні стати:

1. Формування якісної доказової бази кримінально протиправної діяльності представників країни агресора на тимчасово окупованих територіях, пов'язаної з викраденням української сільгосппродукції та вивезенням її з території України, у тому числі в адресу іноземних покупців. Підключення міжнародних інституцій (ОЛАФ, Європол, Інтерпол та ін.) до розслідування та блокування вказаних злочинних схем. Внесення усіх фізичних осіб та компаній – організаторів та учасників вказаних схем (покупців, продавців, перевізників, страхувальників та ін.) до відповідних санкційних списків. Сприяння МЗС України щодо проведення активної роботи з даного питання на дипломатичному фронті.

2. Відповідно до покладених на БЕБ України завдань, якнайшвидша розробка методології оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці держави в даній галузі економіки, напрацювання способів їх мінімізації та усунення.

3. Організація проведення широкомасштабної оперативно-профілактичної операції щодо упередження, викриття та припинення злочинних схем, пов'язаних з експортом сільськогосподарської продукції. Притягнення їх організаторів та учасників до відповідальності. Максимальне відшкодування завданих державі збитків.

4. Налагодження ефективної взаємодії з митними та фінансовими підрозділами країн Європейського Союзу та країн-отримувачів нашої сільськогосподарської продукції. Відпрацювання питання легітимності нерезидентів-отримувачів ТМЦ, відповідності вартості експортуємої продукції світовому рівню цін на вказаний товар, повноти та своєчасності надходження валютної виручки.

5. У взаємодії із митними підрозділами, здійснення постійного моніторингу рівня цін на сільгосппродукцію, що експортується, з використанням даних світових бірж.

Список використаної літератури:

1. Свириденко Ю. Наша мета – максимально лібералізувати торгівлю, включно з країнами тихоокеанського регіону: *Відділ зав'язків із громадськістю та засобами масової інформації Міністерства економіки України*. URL : <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=e986d80f-bcac-4807-a190-162e675ea921&title=Eksporterі> (дата звернення: 22.05.2023).

2. Україна в 2022 році експортувала майже 100 млн тонн товарів: *Відділ зав'язків із громадськістю та засобами масової інформації Міністерства економіки України*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala> (дата звернення: 22.05.2023).

3. Завдання Бюро економічної безпеки України : *Офіційний веб-сайт Бюро економічної безпеки України*. URL : <https://esbu.gov.ua/zavdannia> (дата звернення: 22.05.2023).

4. Звіт про діяльність Бюро економічної безпеки України за 2022 рік : *Офіційний веб-сайт Бюро економічної безпеки України*. URL : <https://esbu.gov.ua/storage/app/sites/32/uploaded-files/Результати%20роботи%20Бюро%20економічної%20безпеки%20України%20у%202022%20році.pdf> (дата звернення: 22.05.2023).

5. БЕБ провело 30 обшуків на митниці у зерновій справі : *Офіційний веб-сайт Бюро економічної безпеки України*. URL : <https://esbu.gov.ua/news/beb-provelo-30-obshukiv-na-mytnytsi-u-zernovii-spravi> (дата звернення: 22.05.2023).

6. Макеєв О. Окупанти крадуть українське зерно: поіменний список мародерів. *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/18/689281/> (дата звернення: 22.05.2023).

7. Коментар МЗС України щодо спроб росії продати на світовому ринку крадене зерно з тимчасово окупованих територій України : *Урядовий портал*. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/komentar-mzs-ukrayini-shchodo-sprob-rosiyi-prodati-na-svitovomu-rinku-kradene-ukrayinske-zerno-z-timchasovo-okupovanih-teritorij-ukrayini> (дата звернення: 22.05.2023).

Єрмоєнко В.О.

старший викладач кафедри спеціальних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б Хмельницького
ORCID: 0000-0002-9660-8269

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна в Україні внесла корективи у всі без винятку сфери життя. Вона оголила безліч проблем, які до цього були непомітними та неактуальними. Зокрема, у питаннях протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із державною зрадою, посяганням на територіальну цілісність, колабораціонізмом, незаконною міграцією, військовими злочинами тощо.